

MEIE KOOL

SIIN RABADE VAHEL ON KOOLIHARIDUST ANTUD 225 AASTAT

*Puud annavad käest kätte tuult
Ja inim põlved teatepulkka.
Kes väike, tarkust kogub truult,
See sobib varsti suurte hulka.*

/L. Hainsalu/

Eestis tekkisid talurahvakoolid 17. sajandi teisel poolel. Enamus mõisnike suhtus eesti talulaste õpetamise täiesti eitavalt. Nende mõistus ei küündivat õppimiseni. Nimelt põlluharimine ja heinaniitmine on pärisorjale kohane, õppimine on laiskuse tunnus.

Talurahva koolid 1720.-1760. aastail.

Ränga mõisaorjuse tõttu elasid pärisorised talupojad ka 18. sajandi teisel veerandil väga viletsalt. Püsiva rahu olukorras aga suudeti katku ja sõja tagajärgi aegamisi likvideerida. See võimaldas 1720.-ndatel aastatel hakata pöörama suuremat tähelepanu talurahvaharidusele ja taastada enamik kihelkonna(köstri)-kooli, kus köstri juhendamisel lugema õpiti.

Meie mail hakati ehitama Puussepa mäele Põhara külas koolimaja aga rahapuudusel see ehitus venis ja lõpuks põles maha

saamata kunagi lastele koolimajaks.

1724.aasta andmete järgi õpetati Mihkli kiriku juures. Mihkli kihelkonnas koolitasid köstri kõrval lapsi "üks jumalakartlik talupoeg" ning kangrust käsitöölise.

Riia rüütelkonna 1765 a. Maapäeva otsuse kohaselt asuti Audru kihelkonda rahvakoolide asutamisele. Koolisid asutati igasse külla, arvult 14. Koolimajadeks olid harilikud talumajad. Kooliõpetajateks taluperemehed ja teised päris lihtsad maainimesed, kes lugeda oskasid. Õppeaineks olid tol ajal lugemine ja 5 peatükki katekismust. Asjast oli väga huvitatud tolleaegne kirikuõpetaja **Hirtcius**, kes iga nädal 3-4 kooli läbi käis õppetöö kontrollimise eesmärgil.

Seitsme aasta pärast kahanes koolide arv 8-le.

1786. aastal suudeti

jälle koolide arvu tõsta ja siis oli kooli kihelkonnas 13. Samal aastal asuti muretsema ka koolimajadele aknaid, kuna senini koolid said oma valguse ukse ehk seinaaugu kaudu.

Audru esimeste õpetajate tavaliseks palgaks oli kogukonna kohtu otsuse kohaselt peks rukkeid lapse päält, mida kooliõpetaja pidi ise taludest kokku korjama, koorem hagu iga lapse koolitajalt ja veidi maad. Need palgamäärad tõusid aga järkjärgult kooliolude paranemisega.

(Pärnumaa teataja nr.137 24. nov.1936)

1786. aastal oli Võlla mõisa piirkonnas 2 kooli.

Põharas Tehvandi talumaadel . Õpetamine toimus 2 aknaga toas, 4 sülda pikk 3 sülda lai ning kihelkonna tarviduste seisukohalt „külalalki suur“. Selles kandis oli mitu põlvkonda Tiidonimelisi kooliõpetajaid .

Soevas Mäe talus Kubja mäel. Kooli kasutada oli üks tuba ja lastel oli võimalus ka kohapeal ööbida. 1884 (?) juhtus aga õnnetus. Taluperemees hakkas sõitma linna mune ja võid müüma ja unustas laterna lauta, millest arvatavasti maja põlema läks ja maani maha põles.

1811. aastal anti mõisatele, kellel maad rohkem kui 5 adramaad, käsk ehitada koolimajad, kuid seda ei täidetud.

1835. aasta andmed Mihkli kiriku juures on antud 184 poisile ja 187 tüdrukule õpetust .

1851-1853. a õppis **Martin Sooberg** Mihkli kirikuvalla kirjutamiskoolis I talv 2 kuud, II talv poolteist kuud ja III talv 2 kuud.

M. Sooberg: "12. jaanuari kuupäeval 1853 sai mind Mihkli kihelkonnas Jõnsi Jürri Shneidre jure koli viidud. Hakatus olli vägga raske. Esimest korda kui peast arvamisi värrises mo ehho hirmo pärrast.

Koolmeister olli minno vasto kül vägga ütlemata hea, ei minna oma õppimise üle tema käest mitte halvaks panu ei saanud.

Peale kolmanda aasta talve läks temma vaim oma tisikuse haiguse läbbi oma taevase issa juurde."

19. sajandi alguses läksid kooliolud veel tagurpidi- õpetust anti vanades talumajades, koolis käisid

lapsed korratult – sedamööda, kuidas oli neil aega ja tahtmist. Õppeaasta kestis mardipäevast maarjapäevani. Audru kihelkonnakool sai kindlama kuju köster Fridrich Säbelmanni ajal (1839 – 1847). Koolikestus määrati kindlaks 3 aastale ja iga aasta pidi õppetöö kestma 3 kuni 3 ja pool kuud.

Õpetust anti koolis katekismuses, piiblliloos, lugemises, kirjutamises ja rehkenduses ning ühe häälega laulmises.

Esimene koolide katsumine kõrgemalt poolt on Audrus toimunud 1839.a.

Suuri segadusi kooliellu on toonud 1846. a. usuvahetus, mille tagajärjel kõik koolid peale Malda seisis. Audru jäi 4 kooli, Võlla 1.

1850. a. asutati vene-usulisi kooli - Võlla-Uruste kihelkonnakool jt.

1895. a. nõuti küla- ja kihelkonnakoolide ajaloo, geograafia ja rehkenduse õpetamist vene keeles, miline asjaolu sundis lahkuma kooliõpetajaid, kes ei osanud vene keelt.

1895. a. alustas Põhara algkool Punases majas Põharas.

Saarde Tõnise (sünd 1898.a.) mälestused : Koolis hakkasin käima 1907. aastal, kokku oli meid 30 last. Kooliõpetajaks Alide Jagor (1906 – 1927) kauaaegne lugupeetud pedagoog. Erilise tähelepanu all oli katekismuse 10 käsku. Seda kontrollis ka pastor, kui kooli ülevaatusel käis. Koolis oli üks klassituba ning tüdrukute ja poiste magamistoad. 2 tuba kooliõpetajale ja köök keset maja ühine koolilastega. Valgustamiseks petrooliümilambid .

Klassitoas suured pikad koolipingid, kooliõpetaja tarbeks pult ümmarguse tooliga. Esiseinal suur keisri pilt ja tagaseinas vene rahvariites naised kudumas ja ketramas. Neid pidi oskama vene keeles lahti jutustada. Kooliteenijat ei olnud, lapsed ise pesid põrandaid ja kütsid ahjusid.

1910 – 1925. a. oli kool (Johanson Leidale) kuuluv majas Soeva külas. Kooli juhatajaks oli Roman Niinemäe.

1921.a. Võlla mõis jagati I maailmasõjast tagasitulnute vahel. Endine härrastemaja seisis pikalt tühjana ja siis

otsustati avada nendes ruumides Võlla kõrgem algkool, kuna maja on puust ja vana, siis vajab suurt remonti. Avati 1927.a. Liideti Põhara ja Soeva algkoolid.

Esimeseks kooli juhatajaks oli M. Baugus, range, uhke ja väga nõudlik. Keegi ei tohtinud koolist puududa ja kui puudus siis maksis trahvi.

Kooliõpetajaks Alide Jagor (1927-1933).

välja rahvamaja maadele uut kooli . Et maa oli n.ö. „Suure Mari“ maadel sai kool ka siin Soeva nime. Kool ehitati talumeeste poolt, vallast saadi metsamaterjal.

Kool avati 1936. aasta oktoobris. Kool on olnud 6.-7.klassiline ja algkool.

1950-ndate lõpus ja 1960-ndate alguses oli algkoolide kaotamise aeg.

Elma Killing kirjutab: Kui ma 1958. aastal Soe-

Ella Paulus sünd.1926 ja õppis Võlla 6. klassilises koolis 1933. aastal, kui mõisaahoone põles. Sügisel jaotati lapsed kaheks: Soeva küla lapsed läksid Soeva küla Koolitallu ja Põhara küla lapsed Põhara vanadekodu ruumidesse, õpetajaks Alide Jagor.

Majas oli 4 tuba ja köök. Kõige suurem tuba kooli kasutada, üks tuba õpetaja korteriks. Kaks tuba jäid vanadele kasutamiseks. Köök oli kõigile ühine.

Koheselt hakati organiseerima praeguse Aru-

vasse tööle tulid, olid kaotatud Soomra, Seliste, Kastna algkoolid.

1965. aastal, kui olin teise lapsega dekreetpuhkusel ja tegin riigieksamid Pedagoogilises Instituudis, leiti, et Soeva koolis on vähe lapsi, kooliaia teed halvasti rohitud, kool tuleb kaotada. Läksin koos lastega Audru 8-kl. Kooli.

Tuli vaikus 21 aastat. Algas Aruvälja kooli lugu.

Teksti kogunud ja koostanud Malle Kiis ning Elma Killing

1895. aastal alustas Põhara algkool Punases majas Põharas.

Õpetaja Merikese naljanurk
Õpetaja: Sa peaksid oma käekirja lihvima!
Klassikaaslane: Ma võin liivapaberit tuua.
Matemaatika tunnis sentimeetrit õppides:
Need tsee-emmud on kõige vastikumad asjad.